

Leidraad fokbeleid Kleindier Liefhebbers Nederland

Inleiding:

De mens leeft vanaf de geboorte al met biofilie: een aangeboren liefde voor dieren. Het is voor kleindier liefhebbers heerlijk om onze dieren dagelijks in de nabijheid te hebben. Voorwaarden zijn wel, dat onze dieren niet al te groot, niet agressief of gevaarlijk zijn en de dieren moeten het leuk vinden om met ons te leven. Het fokbeleid van KLN geeft de spiegel weer van onze leden wat normaal als rasstandaard bevonden wordt na natuurlijke selectie bij onze rassen en diergroepen. “Het ontdekken van de mogelijkheden der natuur om de kwaliteit het leven van haar dieren en de beleving van onze leden te verbeteren” is een uitdaging in onze hobby. De vereniging KLN heeft als doel, met uitsluiting van enig winst oogmerk, de instandhouding en verspreiding van soorten en/of rassen van konijnen, cavia's, kleine knaagdieren en aanverwante pelsdieren alsmede van soorten en/of rassen hoenders, dwerghoenders, sier- en watervogels, oorspronkelijke duiven en aanverwante diersoorten in Nederland te bewerkstelligen. De fokkerij van genoemde diersoorten en rassen zal op een diervriendelijke wijze en op een dierverantwoorde manier zorgen voor het in standhouden en verbeteren van de rassen, alsmede het fokken van nieuwe variëteiten. Het fokken in deze context heeft tot doel het bewaken en bevorderen van de gezondheid, karakter en welzijn alsmede de beschreven ras-typische uiterlijke eigenschappen. De mogelijkheden der natuur worden met het fokken positief afgetast om te komen tot een nieuw erkend ras. De positie van dieren in al hun functies in onze maatschappij verandert, omdat de menselijke verhouding tot en de visie op dieren verandert. Naast behoud van cultuurhistorische waarde van sommige zeldzame oorspronkelijke Nederlandse rassen moet onze kleindier-houderij leiden tot het fokken van dieren, die de kwaliteiten in de ras-typische eigenschappen met behoud van hun eigen waarde (fenotype), hun fysieke stabiliteit, en vrij van lethale factoren bij hun nakomelingen (genotype). Bij het ontstaan van onze liefhebberij fokten de leden dieren als nutsdier, waarbij het nut en genoeg als voedsel voor het gezin voorop stond. In de tegenwoordige tijd met de huidige generatie liefhebbers is er meer streven naar dieren met een eigen intrinsieke waarde, met eigen natuurlijk gedrag, als fysiek mooi en sterk ras met een goed immunologisch opgebouwd afweersysteem en erfelijk onbelast met lethale factoren. De dieren zullen naast schoonheid ook hun eigen natuurlijk gedrag zonder stress in een natuurlijke omgeving mogen uitstralen. De natuurlijke behoeften zijn diergroep specifiek en bepalen daarmee het fokbeleid.

Uitgangspunten:

In de Wet Dieren is bepaald, dat de fokkerij al het mogelijke moet doen om gezonde nakomelingen te produceren. KLN wenst haar beleid te formuleren ten aanzien van het houden en fokken van kleindieren als gezelschapsdieren en voor tentoonstellingen. Het houden van, het fokken met, en tentoonstellen, dient op een duurzame, diervriendelijke, en hobbymatige wijze te geschieden. KLN geeft dit beleid invulling met als basis de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving voor zover deze van toepassing is op het houden, fokken en tentoonstellen van kleindieren. Daar waar mogelijk en/of noodzakelijk zal KLN vanuit haar wensen zelfregulerend optreden, haar verantwoordelijkheid nemen en zelfsturend, adviserend, regulerend en controlerend naar haar leden zijn.

Relatie met interne KLN reglementen en communicatie:

In de Standaarden, Reglementen en Leidraden van de KLN is het fokbeleid per diergroep verweven. Het fokbeleid wordt actief gecommuniceerd naar de leden van KLN en naar bezoekers van tentoonstellingen. De educatieve waarde speelt ook een belangrijke rol; zo kunnen liefhebbers aan de hand van de oud Hollandse rassen van alles ontdekken over de Nederlandse cultuurgeschiedenis en levend cultureel erfgoed. Samen met wetenschappers van universiteiten (Expertise Centrum Genetica Gezelschapsdieren) en Standaardcommissies in samenwerking met Speciaalclubs wordt de incidentie

van de ernst en duur van de welzijnsaantasting beoordeeld. KLN geeft nieuwe eigenaren en liefhebbers van dieren een specifiek diergroepboekje met informatie over het juist houden en verzorgen van betreffende diergroep. Als lid van een Kleindierverseniging kan informatie verkregen worden vanuit de landelijke KLN via de site www.kleindierliefhebbers.nl of via het maandblad KleinDierMagazine.

Fokrichtingen:

Het fokbeleid van KLN richt zich op het hobbymatig en duurzaam fokken met kleindieren en onderscheidt daarbij drie fokrichtingen:

1. Het in stand houden van de oorspronkelijke erfelijk aanwezige eigenschappen;
2. Het verbeteren van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen;
3. De nominaatvorm van een soort of ras wordt genomen als uitgangspunt. De kwalitatieve verbetering van de erfelijke eigenschappen wordt gemeten ten opzichte van de eisen, die voor de nominaatvorm zijn vastgelegd in de rasstandaard;
4. Het creëren van nieuwe mutaties en rassen met verschillende eigenschappen om zodoende nieuwe kleurslagen in een ras te verkrijgen of om een heel nieuw ras te ontwikkelen.

Fokprogramma:

Afhankelijk van de keuze van de fokrichting stellen de fokkers een fokprogramma samen. Dit fokprogramma dient als basisinformatie van waaruit de (groot)ouderdieren (fokdieren) worden vastgesteld. Daarnaast wordt aangegeven hoe de populatie aan fokdieren is opgebouwd. De afstammingsregistratie geeft inzicht, welke maatregelen genomen worden om inteelt te beperken. Door inteelt komen ongunstige eigenschappen naar buiten en worden zo uit het ras geselecteerd door de fokker. De genetische basis wordt zo wel smaller in een raspopulatie. Voor het veiligstellen van de huidige fokpopulaties als genetisch potentieel voor de lange termijn heeft KLN genetisch materiaal in de vorm van sperma van verschillende diergroepen voor cryoconservering samengesteld. In het belang van economisch belangrijke diersoorten (kip, konijn) en cultuurhistorisch belangrijke huisdiergroepen (eend, gans, kip, konijn, duif) is aanleg en beheer van een genenbankcollectie noodzakelijk.

De keuze van de fokdieren:

De keuze van de fokdieren wordt bepaald door het fokdoel en de verwachtingen, die voortvloeien uit de kwaliteit van de nakomelingen. Alleen fysiek sterke en gezonde dieren en vrij van ziekten en schadelijke kenmerken (genotype), worden ingezet. Wanneer blijkt dat bepaalde eigenschappen dieronvriendelijk blijken, wordt de fokkerij van deze eigenschappen vermeld in de rasstandaard. Zo kan iedere fokker nazien, wat wel en wat niet gewenst is per diergroepstandaard/ras.

Voorbeelden:

Voor hoenders is het niet gewenst om te fokken met te grote voetbevedering, met zijdebevedering, met te weinig teenkootjes, met krulvederigheid, met bolstaart, met te korte benen, met kuif met zichtbelemmering, met vederloosheid aan hals of lichaam, met te lage broeduitkomst door erfelijke gebreken (bijv. kortbenigheid, waarbij 25 % in het ei afsterft), met smothering gedrag, of met slechte leg (http://www.kippenencyclopedie.nl/php/index.php?title=Erfelijkheidsleer#Lethale_erfactoren).

Voor de konijnen is het niet gewenst om te fokken met te laag lichaamsgewicht, met te ronde koppen, te korte lichamen, met diep liggende ogen, met extreem lange oren, met enkel tekeningdieren in een fokbestand, met 5 tenen aan de achterbenen of met spijkerstaarten.

Voor de sier- en watervogels is het niet gewenst om te fokken met eenden met te korte snavel of met te grote kuiven.

Voor cavia's en kleine knagers is het niet gewenst om te fokken met cavia's met haarloosheid en tegelijk erfelijke orgaanziekten, met muizen met te grote oren, met hamsters met erfelijke gedragsziekten (epilepsie).

Daarnaast blijft de wens bestaan om via samenwerking met de wetenschap WUR of RUU uit te zoeken welke genotypen niet meer in aanmerking komen voor de fok vanwege de uiterlijke verschijningsvorm. Daarbij zal dan de berekende fokwaarde (genotype) van de ouderdieren en het reproductievermogen doorslaggevend zijn. Voor de fokker is dit vooral te zien tijdens de beoordeling op tentoonstellingen.

Reproductievermogen:

Het reproductievermogen van de fokdieren is mede bepalend voor een succesvolle fokkerij.

Voorkomen moet worden, dat fokdieren te jong zijn. Afhankelijk van het ras bij zoogdieren wordt een maximum gesteld aan het aantal nakomelingen en worpen per fokseizoen wat aanvaardbaar is. Bij vogels is het maximum afhankelijk van het aantal eieren, dat ze leggen. Aanvaardbaar bij kippen is wel, dat ze veel leggen en zo veel kuikens krijgen.

Ongewenste schadelijke kenmerken:

Het is niet toelaatbaar om te fokken met fokdieren, die verantwoordelijk zijn voor het optreden van ongewenste schadelijke kenmerken bij de nakomelingen. Hiermee wordt bedoeld, dat gefokte dieren hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen in de geboden huisvesting met de specifieke voeding en verzorging afgestemd op de diergroep. Treden deze kenmerken wel zichtbaar op in de nakomelingen dan worden deze geregistreerd door de keurmeesters op tentoonstellingen. In elke diergroep standaard worden deze kenmerken vastgelegd en de keurmeesters gebruiken deze regels om die dieren als ongewenst beoordelen. Met het oordeel predicaat worden zo ongewenste raskenmerken uitgeselecteerd en ongeschikt verklaard om in te sturen naar tentoonstellingen.

Buitenissige kenmerken:

Een lang domesticatieproces kan verantwoordelijk zijn voor het fokken van erfelijke eigenschappen, die in het uiterlijk van de kleindieren terug te vinden zijn als een buitenissig kenmerk. Gelet op het beleid van KLN ten aanzien van dierenwelzijn, maar ook op grond van ethische afwegingen is het fokken van dergelijke kenmerken bij bestaande en nieuwe rassen binnen KLN niet meer toegestaan.

Per diergroep wordt in de standaard vastgesteld en aangegeven hoe het ras zich ontwikkelt tot een volwaardig integer gezond wezen met natuurlijk gedrag zonder erfelijk belast te zijn met lethale factoren in het genoom. Fokken is toegestaan, mits het gebeurt op natuurlijke wijze, of via Kunstmatige Inseminatie of via Embryo Transplantatie. Niet toegestaan is het fokken na toepassing van CRISPR-Cas-techniek, of door mutanten te fokken na toedienen van schadelijke stoffen (genotoxisch) of straling (röntgen, laser). Het argument is, dat het genoom alleen via selectie vanuit de nominaatvorm mag plaatsvinden en niet via de mens geïntroduceerde technieken, die het genoom veranderen. Vanwege ethische aspecten mag bij dieren van KLN fokkers niet genetisch gemanipuleerd worden. Klassieke veredeling is wel toegestaan.

Vastgesteld door het landelijk bestuur KLN.
26 maart 2020

Literatuur:

Extra genetische variatie door krielvarianten van kippenrassen; Klein Swormink, B. , Hoving, A.H. , Bortoluzzi, C. , Megens, H.J.W.C. , Crooijmans, R.P.M.A. , Hiemstra, S.J. (2016) Boerenvee (2016). - ISSN 1875-6905 - p. 4 - 4.

Dutch gene bank for farm animals: beyond conserving genetic material; Schurink, A.; Hulsege, B.; Windig, J.J.; Hoving, A.H.; Hiemstra, S.J.

Bevruchtend vermogen van konijnensperma uit de genenbank; Hoving, A.H.; Wit, A.A.C. de; Sulkers, H.; Woelders, H.; Hiemstra, S.J.

Het veilig stellen van de Nederlandse sierduivenrassen in de genenbank; Schurink, Anouk (2018)

http://www.kippenencyclopedie.nl/php/index.php?title=Erfelijkheidsleer#Lethale_erffactoren

<http://www.kleindierliefhebbers.nl>

Het fokken met kooi- en volièrevogels in relatie tot het beleid van de NBvV; Henk van der Wal